

BLIŻEJ SŁÓW BOGA

WPROWADZENIE DO KSIĄG
BIBLIJNYCH

DARIUSZ ADAMCZYK

BLIŻEJ SŁÓW BOGA

WPROWADZENIE DO KSIĄG
BIBLIJNYCH

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Redakcja
Elżbieta Wiater

Redakcja techniczna
Dariusz Adamczyk

Projekt okładki
Wioletta Markiewicz

Imprimatur:
Za zezwoleniem Kurii Diecezjalnej w Radomiu
z dnia 19 lutego 2020 roku (L. dz. 343/20)
Biskup Radomski – Henryk Tomasik
Wicekanclerz Kurii – ks. Marek Fituch
Cenzor – ks. dr Zbigniew Niemirski

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów
† Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

ISBN 978-83-8205-294-7

Wydanie pierwsze – Kraków 2024

© Copyright by Dariusz Adamczyk

© Copyright for this edition by Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków

tel. 534 037 299; (012) 688 52 95

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl

www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

druk@tyniec.com.pl

Spis treści

Słowo wstępne.....	11
Księga Rodzaju (Rdz)	13
Księga Wyjścia (Wj)	17
Księga Kapłańska (Kpł)	21
Księga Liczb (Lb)	25
Księga Powtórzonego Prawa (Pwt).....	29
Księga Jozuego (Joz)	33
Księga Sędziów (Sdz).....	37
Księga Rut (Rt)	41
Pierwsza Księga Samuela (1 Sm).....	45
Druga Księga Samuela (2 Sm)	49
Pierwsza Księga Królewska (1 Krl).....	53
Druga Księga Królewska (2 Krl)	57
Pierwsza Księga Kronik (1 Krn).....	61
Druga Księga Kronik (2 Krn)	65
Księga Ezdrasza (Ezd)	69
Księga Nehemiasza (Ne)	73
Księga Tobiasza (Tb)	77
Księga Judyty (Jdt)	81
Księga Estery (Est).....	85
Pierwsza Księga Machabejska (1 Mch).....	89

Druga Księga Machabejska (2 Mch)	93
Księga Hioba (Hi)	97
Księga Psalmów (Ps)	101
Księga Przysłów (Prz)	105
Księga Koheleta (Koh).....	109
Pieśń nad Pieśniami (Pnp)	113
Księga Mądrości (Mdr).....	117
Mądrość Syracha (Syr).....	121
Księga Izajasza (Iz).....	125
Księga Jeremiasza (Jr)	129
Lamentacje (Lm)	133
Księga Barucha (Ba)	137
Księga Ezechiela (Ez)	141
Księga Daniela (Dn).....	145
Księga Ozeasza (Oz)	149
Księga Joela (Jl)	153
Księga Amosa (Am)	157
Księga Abdiasza (Ab)	161
Księga Jonasza (Jon)	165
Księga Micheasza (Mi)	169
Księga Nahuma (Na).....	173
Księga Habakuka (Ha)	177
Księga Sofoniasza (So)	181
Księga Aggeusza (Ag).....	185
Księga Zachariasza (Za)	189
Księga Malachiasza (Ml)	193
Ewangelia według św. Mateusza (Mt)	197
Ewangelia według św. Marka (Mk)	201
Ewangelia według św. Łukasza (Łk)	205

Ewangelia według św. Jana (J).....	209
Dzieje Apostolskie (Dz).....	213
List do Rzymian (Rz)	217
Pierwszy List do Koryntian (1 Kor)	221
Drugi List do Koryntian (2 Kor)	225
List do Galatów (Ga).....	229
List do Efezjan (Ef)	233
List do Filipian (Flp)	237
List do Kolosan (Kol)	241
Pierwszy List do Tesaloniczan (1 Tes).....	245
Drugi List do Tesaloniczan (2 Tes).....	249
Pierwszy List do Tymoteusza (1 Tm).....	253
Drugi List do Tymoteusza (2 Tm).....	257
List do Tytusa (Tt)	261
List do Filemona (Flm).....	265
List do Hebrajczyków (Hbr).....	269
List św. Jakuba (Jk).....	273
Pierwszy List św. Piotra (1 P).....	277
Drugi List św. Piotra (2 P)	281
Pierwszy List św. Jana (1 J)	285
Drugi List św. Jana (2 J)	289
Trzeci List św. Jana (3 J)	293
List św. Judy (Jud)	297
Apokalipsa św. Jana (Ap)	301

*Książkę tę dedykuję mojej żonie Ewie
oraz naszym dzieciom:*

*Mateuszowi z żoną Ewą
Klaudii Marii
Albertowi
Mikołajowi Gerardowi*

Słowo wstępne

Pismo Święte zawiera słowa samego Boga skierowane do człowieka. Zachwyca chrześcijan, ale i tych wszystkich, którzy poszukują sensu i celu życia. Zawarte jest w nim bowiem ważne przesłanie dotyczące ludzkiego życia i postępowania. W słowie tym można odkryć miłość Boga, który objawia samego siebie. On przemawia osobiście również do współczesnego człowieka. Słowa z Biblii słyszymy podczas każdej mszy św., objaśniane dodatkowo w homilii. Jednak świadomość, że w Piśmie Świętym przemawia sam Bóg, budzi w człowieku pragnienie odczytywania zawartego tam przesłania również indywidualnie. Przekaz zawarty w Biblii jest ciągle aktualny, pasuje do każdej sytuacji życiowej. Dlatego warto wciąż na nowo wsłuchiwać się w to, co Bóg ma do powiedzenia. Dobrze jest wzbudzić w sobie zamiłowanie do czytania Biblii, a z pewnością czytana przez każdego z nas będzie odczytywana w niepowtarzalny sposób, bo w odniesieniu do jego życia.

Słowo Boże jest normą i źródłem siły do życia, stanowi jednocześnie doskonałe narzędzie odrodzenia duchowego. Lektura Pisma Świętego jest fascynującą przygodą coraz lepszego poznawania Boga i Jego zamiarów wobec człowieka. Jest to ciągle żywe słowo, skuteczniejsze niż jakiegokolwiek ludzkie komunikaty. Objawia wolę Boga, formuje ludzkie życie, wskazuje powołanie, kształtuje toż-

samość. Daje też odpowiedź na pytania, trudności, dylematy codzienności.

Pismo Święte powstawało przez około 1300 lat. Biblia ma podwójne autorstwo, zarówno Boskie, jak i ludzkie – spisywało ją przez te wieki co najmniej czterdziestu ludzi. Pismo Święte jest zbiorem pism natchnionych przez Boga. Ich liczba wynosi 73 (46 ksiąg Starego Testamentu i 27 Nowego). Były pisane w trzech językach: hebrajskim, aramejskim i greckim.

W niniejszej książce zawarta jest charakterystyka poszczególnych ksiąg Pisma Świętego, okoliczności powstania każdej, tematyka oraz główne przesłanie. Opis ten ma na celu pomoc w rozumieniu skierowanego do człowieka Bożego słowa. Zawarte są tu wiadomości potrzebne nie tylko studentom teologii, książka ta może bowiem stanowić pomoc dla duszpasterzy i katechetów, którzy pomagają innym w pełniejszym odczytywaniu słowa Bożego celem ściślejszego jednoczenia się z Bogiem. Jest ona przeznaczona również dla tych wszystkich, którzy chcą zwracać uwagę na to, co w życiu najważniejsze i lepiej wsłuchiwać się w Boże przesłanie podczas lektury poszczególnych fragmentów ksiąg biblijnych, aby z większym zrozumieniem odczytywać zawarte tam treści i starać żyć zgodnie z wolą Boga.

Teksty tu zawarte były już po części publikowane w formie artykułów w parafialnym biuletynie „Ostra Brama nad Kamienną” w latach 2014–2018, pod wspólnym tytułem *Bliżej słów Boga*. Zebranie tych treści w jedną publikację wydaje się zabiegiem zasadnym, umożliwi bowiem łatwiejszy dostęp do nich wszystkim zainteresowanym. Książce tej przyświeca założenie, że pełniejsze rozumienie słów Bożych powoduje, iż stają się one człowiekowi bliższe, a zawarte w nich przesłanie staje się ważne dla niego osobiście i prowadzi do ubogacenia życia w drodze ku wiecznemu przebywaniu z Bogiem w niebie.

Księga Rodzaju (Rdz)

Jest to pierwsza księga w Piśmie Świętym, a jednocześnie stanowi pierwszą część Pięcioksięgu, zwanego w Biblii Hebrajskiej Prawem (Tora). Obejmuje on pięć pierwszych ksiąg Starego Testamentu: Rdz, Wj, Kpł, Lb i Pwt. Jego tekst był formułowany stopniowo na podstawie ustnych i spisanych tradycji. Ich ostateczne połączenie było celowe i zaplanowane. Nie jest to jednak tekst jednolity pod względem literackim, co potwierdzają obecne w nim powtórzenia, zauważa się także brak ciągłości narracji, różnice w treści i formie, pod względem słownictwa i stylu, a także rozbieżności w poszczególnych opowiadaniach. To wskazuje, że dzieło to nie mogło być napisane przez jednego autora.

Geneza oraz teokratyczny charakter społeczności Bożej są tu opisane w trzech etapach: od początku świata do Abrahama, dzieje patriarchów Izraela do pobytu w Egipcie oraz od wyjścia z niewoli egipskiej do śmierci Mojżesza. Pięcioksiąg zawiera wiele tekstów prawnych Izraela oraz podstawowych prawd o Bogu, świecie i człowieku, o wybraniu Izraela jako narodu, niemal całość jego prawodawstwa, podstawowe zasady kultu oraz wskazania dotyczące organizacji tego ludu. Warto nadmienić, że określenie „Prawo” w odniesieniu do Pięcioksięgu odnosi się nie tylko do przepisów prawnych, ale wskazuje też na objawioną w nim wolę Boga.

Nazwa pierwszej księgi Biblii to greckie *genesis*, które oddaje hebrajskie *toledot* (rodowód, początki, dzieje). Chodzi tu więc o swego rodzaju genealogie, dzieje w szerokim znaczeniu. W Biblii hebrajskiej ta część Tory nosi tytuł *bereszit* („Na początku”). W tej księdze przedstawiona jest geneza, czyli inaczej pochodzenie świata, człowieka i narodu wybranego.

Treść Rdz powstała w wyniku połączenia różnorodnych źródeł. Jej ostateczna redakcja, jak i całego Pięcioksięgu, miała miejsce po niewoli babilońskiej, w IV wieku przed Chrystusem. W dawnych podaniach, źródłach, tradycjach, szukano podstawy i potwierdzenia teraźniejszości oraz obietnic zbawienia nie tylko Izraela, ale całej ludzkości. Redaktor zebrał je i połączył, dlatego łatwo zauważyć następstwo i rozwój zdarzeń historycznych jako dążących do konkretnego celu.

W księdze można wyróżnić dwie części: Rdz 1–11 oraz Rdz 12–50. Treść zawartą w pierwszej określa się mianem prehistorii biblijnej. Jest to niejako „spojrzenie Izraela w pradzieje”, próba wyjaśnienia stanu współczesnego świata i człowieka przez odwołanie się do początków. Bóg Izraela związany ze swym narodem wiecznym przymierzem stworzył świat, który był dobry, stworzył też ludzi. Ta teologiczna refleksja autora natchnionego opiera się na doświadczeniu tego ludu.

Pozwoliło ono na wypracowanie pewnego schematu: przemyśle – grzech – kara – zbawcza inicjatywa Boga. Autor natchniony w swojej refleksji wykorzystuje ten schemat do ukazania istotnych faktów składających się na historię początków. Prehistoria biblijna obejmuje takie treści jak: stworzenie, początek zła na ziemi i jego rozprzestrzenianie się, kataklizm potopu, genealogie oraz opowiadanie o wieży Babel.

W opowiadaniach o stworzeniu świata i człowieka podkreślona jest godność człowieka (mężczyzny i kobiety), stworzonego *na*

obraz i podobieństwo Boże (Rdz 1,27). W kolejnych opowiadaniach autor stara się odpowiedzieć na pytanie: skąd na świecie wzięło się zło, cierpienie, śmierć? Przedstawione jest tu pogłębiające się zepsucie dobrego stworzenia na skutek popełnienia przez pierwszych ludzi grzechu i rozprzestrzenianie się zła. W efekcie prowadzi to do kary, wszystko poza tym, co ocala Noe, ulega zniszczeniu w wielkim potopie. Po nim jednak Bóg w swoim miłosierdziu dopuszcza nowy początek, ale po nim następuje szaleństwo wieży Babel, podział między ludźmi i rozproszenie narodów.

W Rdz 1–11 znajduje się także pierwsza dobra nowina, zapowiedź zbawienia. Są to słowa wypowiedziane przez Boga do szatana: *Wprowadzam nieprzyjaźń między ciebie i niewiastę, pomiędzy potomstwo twoje a potomstwo jej: ono zmiażdży ci głowę, a ty zmiażdżysz mu piętę* (Rdz 3,15). Cała historia zbawienia to walka dobra ze złem. To także dzieje każdego z nas: człowiek, który grzeszy, i Bóg, który wspaniałomyślnie przebacza.

Druga część pierwszej księgi Biblii rozpoczyna się w rozdziale 12. Tu okazuje się, że Rdz 1–11 jest przygotowaniem do opisu powołania Abrahama, który będzie ojcem narodu wybranego. Ten ostatni zostaje wybrany i przeznaczony na szczególną służbę Bogu, ma też wyjątkowe zadania do spełnienia w dziele zbawienia całej ludzkości. Bóg nie chce zniszczyć swojego stworzenia, dlatego, wybierając jednego człowieka i jeden naród, rozpoczyna dzieło odnowy świata. Ta historia jest opowiadana dalej w dziejach Izaaka, Jakuba oraz Józefa. W Rdz 12–50 ukazane zostało także środowisko życiowe patriarchów Izraela oraz ich wierzenia. Jest to dopiero początek realizacji wielkiego planu Boga wobec ludzkości.

Abraham to człowiek wiary. Bóg wynagradza jego posłuszeństwo. Izaak to syn obiecany Abrahamowi. Jakub zaś jest człowiekiem podstępny – udaje brata Ezawa i wyłudza błogosławieństwo od ojca, jest przebiegły w postępowaniu wobec wuja Labana. Stało

się tak jednak dlatego, że to Bóg wybrał go jeszcze przed jego narodzinami i odnowił w stosunku do niego obietnice przymierza dane Abrahamowi. Synowie Jakuba to protoplaści dwunastu pokoleń Izraela. Jednemu z jego synów poświęcony jest ostatni fragment księgi (Rdz 37–50). Jest to biografia Józefa, człowieka mądrości, dzięki której podkreślony zostaje motyw Bożej opieki nad narodem wybranym oraz to, że nic nie jest w stanie zniweczyć planów Boga. Historia Józefa stanowi również pomost między dziejami patriarchów a pobytem pokoleń izraelskich w Egipcie. Redaktor Rdz włącza to opowiadanie w historię zbawienia, wkładając w usta Józefa następujące słowa skierowane do jego braci: *Gdy ja umrę, Bóg okaże wam swą łaskę i wyprowadzi was z tej ziemi do kraju, który poprzysiągł dać Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi* (Rdz 50,24).